

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Mgr. Antonín Seidel
Mgr. Petr Schweiner

Postup před nabytím účinnosti Lex Ukrajina

- Po zahájení ruské invaze na Ukrajinu bylo nutné vyřešit podmínky pobytu a zaměstnávání nově příchozích státních příslušníků Ukrajiny a dále těch pobývajících na území ČR na krátkodobá neprodloužitelná víza (tzv. schengenská víza), neboť do rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se zavádí dočasná ochrana vysídlených osob z Ukrajiny nebylo možné tohoto institutu využít. Dalším důvodem je složitý proces udílení dočasné ochrany podle prováděcího zákona (zákon č. 221/2003 Sb.).
- Výše uvedeným osobám vydávalo Ministerstvo vnitra tzv. speciální víza podle zákona o pobytu cizinců (dlouhodobá víza za účelem strpění se štítkem D/VS/u).
- Držitelům těchto víz bylo možné vydávat podle zákona o zaměstnanosti (§ 97) povolení k zaměstnání, u kterých se nepřihlíží k situaci na trhu práce.
- U státních příslušníků Ukrajiny pobývajících v ČR na dlouhodobé pobyty nebylo nutné přijímat žádná opatření. Tyto pobyty se doporučuje jejich držitelům zachovávat a případně prodlužovat dle standardních postupů.

Postup před nabytím účinnosti Lex Ukrajina

- Povolení k zaměstnání se vydává na oznámené volné pracovní místo a přílohou žádosti je pracovní smlouva.
- O povolení žádá cizinec sám nebo prostřednictvím zaměstnavatele písmeně krajskou pobočku Úřadu práce ČR.
- Během tohoto období bylo nutné řešit např. otázku chybějících cestovních dokladů žadatelů.
- Celkem bylo do nabytí účinnosti lex Ukrajina podáno (k 21. 3. 2022) 7 433 žádostí a vydáno 4 223 povolení k zaměstnání.
- Nejčastějšími pozicemi, o které bylo žádáno, jsou montážní dělníci ostatních výrobků (613), skladníci, obsluha manipulačních vozíků (598), montážní dělníci mechanických zařízení (340), montážní dělníci výrobků a zařízení (305).

Lex Ukrajina a dočasná ochrana

- V souvislosti s připravovaným rozhodnutím rady EU začala vláda připravovat balík zákonů „Lex Ukrajina“. Z velké části se jedná o nepřímou novelu zákona č. 221/2003 Sb., která vylučuje některá jeho ustanovení (proces, humanitární střediska a další) a zavádí částečnou aplikaci zákona o pobytu cizinců. Lex Ukrajina – zaměstnanost (zákon č. 66/2022 Sb.) upravuje otázky zaměstnanosti a dávek.
- Výše uvedené zákony byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů dne 21. 3. 2022. Účinnost nastala jejich vyhlášením.
- Úprava umožnila vydávat tzv. dočasnou ochranu státním příslušníkům Ukrajiny (případně státním příslušníkům jiných států s povoleným dlouhodobým pobytem na Ukrajině), a to v návaznosti na rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se zavádí dočasná ochrana vysídlených osob z Ukrajiny.
- Cizinci se speciálním vízem (vízem za účelem strpění, D/VS/u) vydaným před účinností lex Ukrajina se považují za cizince, kterým byla udělena dočasná ochrana.

Lex Ukrajina a volný vstup na trh práce

- Cizinec, kterému byla v ČR poskytnuta dočasná ochrana se pro účely zákona o zaměstnanosti, považuje za cizince s trvalým pobytem.
- U takového cizince se tedy nebude vyžadovat povolení k zaměstnání, modrá karta nebo zaměstnanecká karta. Zaměstnavatel nebude muset ohlašovat na Úřad práce ČR volné pracovní místo.
- Zaměstnavatel má však povinnost informovat příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce ČR o nástupu těchto cizinců do zaměstnání a vést jejich evidenci v rozsahu předepsaném zákonem o zaměstnanosti.
- Řízení o žádostech o povolení k zaměstnání zahájená a nevyřízená před účinností lex Ukrajina budou zastavena v souladu se správní řádem.
- Držitelé dočasné ochrany se budou moci registrovat na Úřadu práce ČR jako zájemci či uchazeči o zaměstnání, požádat o rekvalifikace, využívat další nástroje aktivní politiky zaměstnanosti v souladu se zákonnými předpisy.

Vybrané soukromoprávní náležitosti zaměstnávání státních příslušníků Ukrajiny

- **Povolávací rozkaz** – cizinec může požádat o poskytnutí pracovního volna. V takovém případě se bude jednat o jinou důležitou osobní překážku v práci (§ 199 zák. č. 262/2006 Sb.) a zaměstnavatel je povinen nepřítomnost zaměstnance v práci omluvit. Tato nepřítomnost není důvodem k výpovědi zaměstnance ze strany zaměstnavatele. Zaměstnanci náhrada mzdy nebo platu od zaměstnavatele za dobu trvání překážky v práci nepřísluší (ledaže by ji zaměstnavatel poskytl nad rámec zákona).
- Zaměstnanec je podle § 206 zákoníku práce povinen uvědomit zaměstnavatele o překážce v práci bez zbytečného průtahu a rovněž je povinen zaměstnavateli překážku v práci prokázat (např. předložením povolávacího rozkazu). Záleží na zaměstnanci, zda o pracovní volno požádá. Zákon nestanoví formu žádosti – může být písemná nebo ústní.
- Pokud občan Ukrajiny, který je zaměstnancem českého zaměstnavatele, se v souvislosti s mimořádnou situací na Ukrajině rozhodne odjet na Ukrajinu bojovat dobrovolně, pak je na zaměstnavateli, aby zvážil, zda zaměstnanci vyhoví a poskytnu mu na jeho případnou žádost neplacené volno. Strany se rovněž mohou dohodnout na rozvázání pracovního poměru.
- **Skončení pracovního poměru** - rozhodnutí státního orgánu v případě cizince (§ 48 odst. 3 ZP)
 - uplynutím doby, na kterou bylo vydáno povolení k zaměstnání
 - rozhodnutí o zrušení povolení k pobytu
 - rozsudek ukládající trest vyhoštění z území ČR

Lex Ukrajina a humanitární dávka

- Jedná se o zcela nový institut z oblasti sociálního zabezpečení (tj. mimo hmotnou nouzi i státní sociální podporu):
 - speciální a časově omezená finanční pomoc;
 - prvotní pomoc poskytovaná maximálně zjednodušeným způsobem bez užití správního řízení a dalších formalit, která je přizpůsobena různým situacím (příchodům do ČR);
 - způsob a výše pomoci reaguje na nastalou situaci a současně dodržuje závazky ČR vyplývající z mezinárodních smluv (např. Evropská sociální charta);
 - „první“ dávka ve výši 5 000 Kč poskytnuta automaticky, v návaznosti na vydání povolení k pobytu;
 - možnost poskytnout dávku i opakovaně - pokud situace osoby zejména z hlediska příjmů a majetku bude i nadále neuspokojivá, je možno poskytnout opakovaně až 5x ve výši 5 000 Kč, vždy na měsíc, na žádost, maximálně zjednodušené prokazování – čestné prohlášení; Celková sociální a majetková situace bude v případě výdělečné aktivity posuzována individuálně v návaznosti na výši příjmů v kontextu výše nákladů na bydlení a zajištění živobytí. Výše příjmů nicméně nemá dopady pro vyhodnocení nároku na humanitární dávku pro nezletilé děti;
 - to znamená možnost získat až 6 dávek v období 6 měsíců od udělení oprávnění k pobytu.
- Po ukončení této formy pomoci nastoupí ochrana systémem pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a MOP).

Lex Ukrajina a příspěvek pro solidární domácnost

- Příspěvek bude náležet osobě, která bezplatně poskytla ubytování cizinci s dočasnou ochranou. Stejně jako u humanitární dávky i zde se počítá s vyloučením správního řízení a s maximálním zjednodušením, aby bylo možné reagovat na bezprecedentní rozsah události – příliv cizinců prchajících před válečným konfliktem.
- Příspěvek nebude započítáván jako příjem pro nepojistné sociální dávky.
- Poskytování příspěvku pro solidární domácnost vláda aktivuje v závislosti na vývoji ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny a jeho dopadů na možnosti zajištění přiměřeného ubytování cizinců s dočasnou ochranou na území České republiky. V takovém případě zároveň upraví nařízením výši příspěvku, minimální počet dnů, po které je ubytování poskytnuto, a období, po které bude příspěvek poskytován.
- Nařízení vlády k příspěvku pro solidární domácnost:
 - Schváleno vládou dne 23.3.; s účinností od 11. 4. (kvůli vývoji aplikace);
 - Lze žádat v období březen až červen (vždy zpětně za uplynulý kalendářní měsíc; případně vláda může nařízením prodloužit/upravit podmínky);
 - Minimální doba poskytnutého ubytování: 16 dní v daném měsíci (zejm. kvůli pohyblivému příchodu cizinců, kdy není reálné naplnit podmínku celého kalendářního měsíce);
 - Výše příspěvku: 3000 Kč osoba / měsíc;
 - Maximální počet zohledněných ubytovaných osob: 4 (tj. max. 12 000 Kč).

Lex Ukrajina - dotazy

- Lze předpokládat, že příspěvek pro solidární domácnosti bude udělen také osobám, které nabídnou nemovitost s číslem evidenčním, která splňuje podmínky lex ukrajina? - tj. je vhodná pro celoroční obývání?

Ano, při splnění všech podmínek (tj. standardy kvality, počet dní a zohlednění max 4 osob).

- Vznikne nárok na poskytnutí humanitární dávky za měsíc duben v případě, kdy cizinec uzavřel od 1.4. DPČ a výplata mzdy bude až v květnu?

V případě, že v dubnu cizinec nedisponuje žádnými příjmy, náleží humanitární dávka za měsíc duben.

- Pokud vlastník hotelu ubytoval cizince bez předchozího souhlasu kraje, lze nějakým způsobem toto napravit zpětně, aby měl tento ubytovatel nárok na příspěvek za ubytovaného cizince?

MPSV neupravuje podmínky příspěvku pro hotelová zařízení; solidární příspěvek je určen pouze pro fyzické osoby nepodnikající.

- Mám Ukrajinku se 2 dětmi u sebe v kanceláři - další místnosti, mám nárok na solidární dávku?

Prostor nemusí být kolaudován jako byt, ale „ubytovatel“ = osoba žádající o příspěvek pro solidární domácnost musí ubytovaným osobám zajistit dostatečný prostor pro odpočinek, přípravu stravy, prostor pro osobní hygienu a záchod a zajištěn přístup k pitné vodě. Žadatel také musí uvést, právní titul, na jehož základě nemovitost užívá.

- Po elektronické žádosti o dávku byli klienti posláni na ÚP, i přesto, že dodali vlastní český účet. Z jakého důvodu?

Je možné, že došlo k problémům při ztotožnění, nelze bez dalších informací dotaz zodpovědět.

Strategie integrace držitelů dočasné ochrany na trh práce

- MPSV v současné době připravuje institucionální a finanční zajištění nezbytných opatření vedoucích k integraci držitelů dočasné ochrany do trhu práce, přičemž počítá se zapojením finančních prostředků ESF prostřednictvím projektů financovaných z OPZ.
- Nezbytným krokem jsou změny rezortních informačních systémů, které umožní sledovat a vyhodnocovat data o zaměstnanosti držitelů dočasné ochrany, jejich dovednostní a kvalifikační předpoklady a poskytované nástroje APZ.
- Dalším krokem je připravovaný průzkum mezi zaměstnavateli k možnostem zaměstnávání cílové skupiny k případnému zapojení do zaměstnaneckých rekvalifikací.
- Další kroky spočívají v překladech příslušných formulářů a dalších tiskovin (průběžně jsou zveřejňovány na portálu MPSV), ale také evidence volných pracovních míst.
- Dále bude nezbytné vyřešit otázku uznávání kvalifikací.
- MPSV v současné době také mapuje zajištění výuky češtiny a zvažuje konkrétní možnosti jejího poskytování.

Poskytování informací pro držitele dočasné ochrany a jejich zaměstnavatele

- Informace jsou dostupné na portálu MPSV: <https://www.mpsv.cz/web/cz/pomoc-ukrajine>.

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Působnost MPSV - Zahraniční zaměstnan... - Pomoc Ukrajině

Pomoc občanům Ukrajiny

Humanitární dávka pro občany Ukrajiny

Informace pro zaměstnavatele a cizince

Desatero pro občany

**Informace pro zaměstnavatele a cizince
v návaznosti na konflikt na Ukrajině**

Od pondělí 21. března začala platit řada legislativních změn (tzv. lex Ukrajina), které upravují přidělování dočasné ochrany, zaměstnávání, sociální zabezpečení, přístup ke zdravotní péči či ke vzdělávání.

Postup na trhu práce

Ministerstvo vnitra uděluje státním příslušníkům Ukrajiny hledajícím v České republice útočiště před válkou dočasnou ochranu. Držitelům víza za účelem strpění (speciálního víza s kódem D/VS/u) vydaného po 24. únoru 2022 se automaticky přízná dočasná ochrana.

Všichni držitelé dočasné ochrany jsou pro účely zaměstnanosti považováni za cizince s povoleným trvalým pobytem a získávají volný přístup na trh práce a mohou vstupovat do evidence uchazečů o zaměstnání.

Děkuji za pozornost

antonin.seidel@mpsv.cz

Ústředna MPSV:

+420 221 921 111

Datová schránka MPSV:

sc9aavg

Elektronická podatelna MPSV:

posta@mpsv.cz

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ